

Mahepõllumajandusliku taimekasvatuse peamised nõuded Kevad 2022

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

Üleminekuaeg

- * Algab tunnustamise taotluse esitamise päevast
- * Võimalik taotleda mahetoetust, mahedana toodangut müüa ei saa
- * Üleminekuaeg on lõppenud, kui mahepõllumajanduse eeskirju on järgitud:
 - ◆ vähemalt 2 aastat enne külvi (põllukultuurid);
 - ◆ rohumaa või mitmeaastaste söödataimede puhul vähemalt 2 aastat enne söödana kasutamist;
 - ◆ muude mitmeaastaste taimede puhul (nt maasikas, õunapuud) vähemalt 3 aastat enne koristust.

Mahe- ja tavatootmine

- ✳ Ühes ettevõttes saab olla nii mahe- kui ka tavatootmine
- ✳ Sama liiki loomad peavad olema kõik mahedad (nt lihavedelised ja piimakari)
- ✳ Sama liiki taimi, mille sordid ei ole visuaalselt kergesti eristatavad, ei saa kasvatada nii mahe- kui ka tavatootmises

Eristatavus mahepõllumajanduslike taimekasvatussaaduste tootmisel

- ✳ Kui hooneid, rajatisi, masinaid ja seadmeid kasutatakse nii mahe- kui ka mittemahe taimekasvatussaaduste tootmiseks, siis tuleb sellest **PTAd teavitada**.
- ✳ Kui ettevõtte kasutab teise ettevõtte teenust või osutab teenust teisele ettevõttele, tuleb samuti **PTAd teavitada**.
- ✳ Masinad ja seadmed peavad olema enne mahetaimekasvatussaaduste tootmist puhastatud. Puhastustoimingud peavad olema kirjalikult fikseeritud.
- ✳ Teise ettevõtte hoonete ja rajatiste kasutamisel (nt kuivatamiseks, sorteerimiseks) peab olema kirjalik leping. Teine ettevõtte peab võimaldama PTA kontrolli (nt vilja kuivatamine).
- ✳ Teise ettevõtte põllutöömashinade kasutamisel pole lepingut vaja. NB! Puhastamine.

Seeme ja taimne paljundusmaterjal

Mahetootja peab külvamisel kasutama:

- * sertifitseeritud **mahepõllumajanduslikku või üleminekuaja paljundusmaterjali (k.a külviseeme)**, kui seda on saadaval
- * “Taimse paljundusmaterjali (k.a külviseeme) andmekogu asub “PTA kodulehel <https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/mahepollumajandus/seeme-ja-paljundusmaterjal#seemne-ja-paljundusm>

Seeme ja taimne paljundusmaterjal

- * **Oma ettevõttes toodetud seemet (OTS)** võib kasutada;
- * Esimesel üleminekuaastal on mahepõllumajandusliku tootmisega alustatavatel ettevõtetel lubatud kasutada oma toodetud seemet, mis pärineb oma ettevõtte **mittemahepõllumajanduslikust** tootmisest. Edaspidi ei ole lubatud kasutada oma toodetud **mittemahepõllumajanduslikku** seemet.
- * Külvamiseks ei tohi kasutada teisest mittemahe- või maheettevõttest saadud/ostetud sertifitseerimata seemet liikide puhul, mis kuuluvad sertifitseeritavate taimeliikide loetellu <https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/taimekasvatus/seemned#sertifitseeritavate-taimeliikide>

Seeme ja taimne paljundusmaterjal

- * Alates 2022. a muutus taimse paljundusmaterjali (k.a külvisseemne) kasutamise kord mahetootmises.
- * **Mittemahepõllumajandusliku keemiliselt töötlemata sertifitseeritud seemne kasutamise üldluba** on esitatud liikide, alamliikide ja sortide nimekirjana, mis on leitav PTA kodulehelt <https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/mahepollumajandus/seeme-ja-paljundusmaterjal#seemne-ja-paljundusm>.

Seeme ja taimne paljundusmaterjal

- * Ka siis, kui taimse paljundusmaterjali (k.a külvisseeme) andmekogus on mõne liigi maheseeme läbi müüdnud, tuleb jälgida üldluba.
- * Üldloa nimekirjas olevate liikide ja alamliikide mittemaheseemet võib kasutada ilma nõusolekut taotlemata.
- * Kui soovitud liik või alamliik, mille mittemaheseemet soovitakse soetada, ei ole üldloa nimekirjas ja see kuulub sertifitseeritavate taimeliikide loetellu, tuleb soovitud seemne kasutamiseks küsida nõusolekut (üksikluba) PTA-lt.

Seeme ja taimne paljundusmaterjal

PTA kodulehel on nõusolekut mittesaavate sortide nimekiri:

- * <https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/mahepollumajandus/seeme-ja-paljundusmaterjal#seemne-ja-paljundusm>,
- * milles on sordid, mille seemet on mahepõllumajandusliku ja üleminekuaja taimse paljundusmaterjalina piisavas koguses ja sobivate sortidena kättesaadaval,
- * mistõttu nendele sortidele ei anta mittemaheseemne kasutamise nõusolekut.

Seeme ja paljundusmaterjal

Mahetootja peab enne paljundusmaterjali ostmist jälgima:

- * andmekogus olevate liikide maheseemnete saadavust,
- * üldloa liikide nimekirja,
- * nõusolekut mittesaavate sortide nimekirja,
- * vajadusel tuleb küsida nõusolekut.

Seeme ja taimne paljundusmaterjal

- * Seemnest ettekasvatatud istutusmaterjal (nt tomati-, kapsaistik jm) peab olema **mahepõllumajanduslikku päritolu ja kasvatatud mahepõllumajanduse nõudeid järgides**.
- * Säilitada tuleb kasutatud seemne, seemnekartuli ja paljundusmaterjali ostudokumendid, samuti ametlikud etiketid (põllukultuuride ja köögivilja sertifitseeritud seemne puhul), pakendid (köögivilja standardseeme), taimepassid (seemnekartul) ja vajadusel kirjavahetus, kui tõendusmaterjal.
- * Ettevõtte kontrollimisel esitage need PTA ametnikule.

Seeme ja taimne paljundusmaterjal

- * Mahetootjatele avaneb võimalus hakata kasutama mahepõllumajanduslikku heterogeenset paljundusmaterjali.
- * Tegemist on sordita taimse paljundusmaterjaliga, mis ei vasta ühtlikkuse poolest sordi mõiste nõuetele.
- * Tegemist ei ole sortide seguga, materjal saadakse eri liiki lähtematerjali ristamise, korduva uuesti külvamise ning loodusliku või teadliku valiku teel ning see on oma omadustelt varieeruv.
- * Seetõttu ei ole võimalik seda sertifitseerida seemne valdkonna õigusaktide kohaselt.

Heterogeenne paljundusmaterjal

- ✳ Mahepõllumajanduslikku heterogeenset paljundusmaterjali võib turustada pärast seda, kui selle materjali tarnija on esitanud PTAlle vajaliku infoga toimiku ning
- ✳ toimik on heaks kiidetud ja kõnealune materjal sordilehte võetud

- ✳ *Eestis ühtegi heterogeenset paljundusmaterjali 1.03 seisuga sordilehte kantud ei ole ja ühtegi pole ka töös, seega võib eeldada, et külviajaks seda võimalust veel pole.*

Muud nõuded

- ✳ Mahepõllumajanduslik taimekasvatus peab toimuma elavas mullas või mullas, mis on segatud mahetootmises väetamiseks lubatud toodetega vahetult aluspinnase ja aluspõhjakivimite peal.
- ✳ Mahepõllumajanduskultuure pole lubatud kasvatada kasvulavadel.
- ✳ Erandina on lubatud kasvatada pottides dekoratiivtaimi ja maitsetaimi, mida müüakse lõpptarbijale koos potiga.
- ✳ Erandina on lubatud kasvatada pottides või konteinerites ümberistutamiseks mõeldud seemikuid või istikuid.
- ✳ Lubatud on mahepõllumajanduslikust seemnest idandite, võrsete ja noortaimede tootmine üksnes seemnetes olevatest toiduvärsktest, niisutades neid puhtas vees; keelatud on kasutada kasvusubstraati

Külvikord

- ✳ **Külvikord on mahetootmise nurgakivi!**
- ✳ Ettevõttes peab olema **külvikorra plaan**, mis sisaldab rakendatud või rakendatavat külvikorda või külvikordasid.
- ✳ Külvikord peab sisaldama liblikõielisi taimi. Antud aastal külvikorras näidatud kultuurid peavad olema ka **taimekasvatustasplaanis** ning ka reaalselt kasvama, v.a juhul, kui tootja on teavitanud muudatusest.
- ✳ Külvikorra plaani **ei pea** koostama järgmisele maale:
 - 1) vähemalt 5 aasta vanune rohumaa või vähemalt 5 aasta vanuseks kavandatud rohumaa;
 - 2) looduslik rohumaa;
 - 3) puuvilja- ja marjakultuurid ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatav maa;
 - 4) heinaseemne tootmiseks kasutatav maa;
 - 5) põld, mis on väiksem kui 0,3 ha.

Väetamine

- ✳ Taimede saagikuse määrab miinimumis olev taimekasvutegur ning selle põhjustajaks võib sageli olla mulla väsimus
- ✳ Mullaväsimuse peamised põhjused on:
 - üldine mulla vaesestumine toite- ja mikroelementidest;
 - mulla füüsikalise-keemiliste omaduste ja struktuuri halvenemine;
 - soodsad tingimused fütopatogeense mikrofloora arenemiseks ja kahjurite paljunemiseks;
 - ohtlike umbrohtude paljunemine;
 - toksiinide eritumine juurtest ning fütotoksiliste ainete kuhjumine mullas.

Väetamine

- ✳ Mullaviljakuse ja mulla bioloogilise aktiivsuse säilitamiseks ja suurendamiseks tuleb eelkõige:
 - ◆ kasvatada liblikõielisi ja haljasväetisi
 - ◆ rakendada mitmeaastasi sobivaid külvikordi
 - ◆ kasutada maheloomakasvatusest pärit eelistatult kompostitud sõnnikut
 - ◆ kasutada maheettevõttest pärit kompostitud eelistatult orgaanilist materjali
- ✳ Sõnniku ja loomade väljaheidetega on lubatud haritava maa ühe hektari kohta aastas anda **kuni 170 kg N**

Väetamine

- ✳ Lubatud on kasutada määruse (EÜ) 2021/1165 II lisas nimetatud väetisi ja mullaomaduste parandajaid (s.h tavaloomakasvatusest pärit sõnnikut)
- ✳ Toodete kasutamisel peab järgima sätestatud kasutustingimusi.
- ✳ Mikroorganisme sisaldavaid preparaate võib kasutada mulla üldseisundi parandamiseks või toitainete kättesaadavuse parandamiseks mullas või kultuurides. Mikroorganismid ei tohi olla GMOdest pärit.
- ✳ Komposti aktiveerimiseks võib kasutada asjakohaseid taimseid valmistisi või mikroorganisme sisaldavaid preparaate.

Väetamine

Lubatud vahendid (EÜ) 2021/1165 II lisas, mõned näited:

- * Loomsed saadused ja kõrvalsaadused (vere-, sõra-, sarve-, kondi-, kala-, liha-, sule-, karvajahu, jahvatatud karusnaha- ja nahatükid, vill; karusnahk, karvad, piimasaadused)
- * Merevetikad ja merevetikatooted
- * Looduslik magneesium- ja kaltsiumkarbonaat (nt jahvatatud dolomiit)
- * Mikroelemendid
- * Taimsete ainete kompostitud või kääritatud segu
- * Saepuru ja puidulaastud, puukoorekompost, puutuhk

Väetamine

PTA veebilehel asub nimekiri:

- * **Nimekiri mahetootmisse sobivatest väetistest, mullaomaduste parandajatest, toitainetest ja taimekaitsevahenditest**
- * Tegu pole täieliku nimekirjaga, uusi sobivad tooteid lisatakse jooksvalt juurde.

Kaubanduslikud väetised

- ✳ <http://www.balticagro.ee/mahe/>
- ✳ <https://scandagra.ee/toote-kategooria/mahetooted/>
- ✳ [Mahetootmisse sobilikke väetisi jt leiab ka üleeuroopalisest mahepõllumajanduse nõuetele vastavate sisendite andmebaasist https://www.inputs.eu/input-search.html](https://www.inputs.eu/input-search.html)

Taimekaitse

- ✳ Umbrohu ja taimekahjustajate tõrjeks peab eelkõige:
 - ◆ kasutama sobivad taimeliike ja sorte;
 - ◆ kasutama sobivat külvikorda;
 - ◆ kasutama sobivaid agrotehnilisi võtteid;
 - ◆ kaitsma taimekahjustajate looduslikke vaenlasi, luues neile soodsa elukeskkonna;
 - ◆ tegema umbrohutõrjet nt leegitamise teel;
 - ◆ kasutama teisi sarnaseid ennetusabinõusid.

Taimekaitse

✦ Võib kasutada määruse (EÜ) 2021/1165 I lisas loetletud tooteid, nt:

- ◆ Feromoonid ja muud infokemikaalid
- ◆ Asadiraktiin (india neemipuu ekstrakt)
- ◆ Bordoo vedelik
- ◆ Väävel
- ◆ Parafiinõlid
- ◆ Äädikas
- ◆ Letsitiinid
- ◆ Naatriumkloriid

TÄNAN
TÄHELEPANU
EEST !

Lilia Kulli
lilia.kulli@gmail.com

